

ההתאחדות בת 85

2011-1926



ערוך מתוך מאמרו של שלמה דורי ז"ל במלאת 75 שנה להתאחדות

השנה מלאו 85 להתאחדות מגדלי בקר, ארגון שהוקם על ידי הרפתנים ולמענם. עיקרו עיסוקו בתחומים המקצועיים, אך גם נאבק כאיגוד מקצועי שפועל למען רווחת חבריו. בשני התחומים הגיעה ההתאחדות ואיתה כלל הענף בישראל, להישגים מופלאים בכל קנה מידה. שלמה דורי ז"ל מיפעת היה פעיל ציבור בענף במשך עשרות שנים, הוא כתב סיכום לשנת 75 להתאחדות וזה נערך והותאם למציאות של ימינו אלה - ברכות חמות להתאחדות ליום הולדתה!

ההתחלה

ב-1.3.1926 נפתח בעין חרוד קורס למגדלי בקר. בקורס זה השתתפו רפתנים מ-17 קיבוצים ומושב אחד. המשקים היו: גן שמואל, גניגר, אחוה (שריד), יגור, צריפין מזרע, קב' השרון (יפעת), קב' מרקנהוף (בית זרע), קב' מרחביה, גבע, עין חרוד, תל-יוסף, בית אלפא, חפצי-בה, גשר (אשדות יעקב), דגניה א', כנרת, כפר גלעדי ומושב כפר-יחזקאל. בסיום הקורס הוחלט, על פי הצעתו של יעקב כבשנה (עצמון), לייסד "ארגון רפתנים לשם שכלול הענף".

ביקורת חלב וטיפוח

בעליית הגג של רפת תל-יוסף לימד יעקב עצמון את אפרים ביצוע בדיקת שומן בשיטת גרבר, וב-1934 מיסד אפרים בהתאחדות, אגודה לביקורת-חלב. בעזרת מבקרי חלב חלוצים מתחילים הצעדים הראשונים לאיסוף



מוטק יוספון ושלמה דורי במוזיאון הרפת - 1989

בביקורת מופיעים בשנה הראשונה 12 משקים עם 1,029 פרות ותנובה ממוצעת של 3,690 ק"ג חלב, 3.69% שומן, 136 ק"ג שומן. אפרים מלווה את התוצאות בפרשנות ביחס לחלוקת העדר, לפי זרגות הכלאה, גזעים ורשימת שיאניות

בכנס זה נבחר למזכיר הארגון דוד בירנבאום חבר תל-יוסף, זאת הייתה ההתחלה. פעילותו של דוד בירנבאום נקטעה כעבור זמן לא רב, כי ב-26.6.27 נהרג בתאונה, החליף אותו באופן זמני וחלקי אליהו נחשון מגבע. אליהו נעזר הרבה בחבר אפרים שמאראגד מתל-יוסף. אליהו ביקר במשקים, יעץ, הודיק ודאג להפצת השכלה מקצועית. בשנת 1928 הוקם בתל-יוסף צריף למשרד הארגון, שהחליף בינתיים את שמו ל"התאחדות מגדלי בקר בארץ ישראל".

ב-1929 נבחר אפרים שמאראגד למזכיר ההתאחדות. פעילותו של אפרים מתפרסת על פני תקופה ארוכה של 35 שנה, כלומר כ-40% משנות קיום ההתאחדות, והייתה לה השפעה עצומה על שטחים רבים בפעילות הענף.



1963 - אפרים עם אחת ממקבלות הפרס בתצוגת פרות

ב-1946 התרחש מאורע בעל משמעות עצומה לענף. ההתאחדות קיבלה מממשלת המנדט הקצבה של מטבע חוץ לרכישת בקר בקנדה. יש לזכור, שהמקור המסורתי לחומר טיפוחי (הולנד) נחרב כמעט לגמרי בזמן מלחמת העולם השנייה. באופן טבעי, פנו לאפרים שיצא לקנדה ויבצע קנייה. אפרים התלבט כי המצב בארץ היה מתוח מאד ("השבת השחורה") אך לבסוף הסכים. אפרים רכש בקנדה 47 פרות, 11 מבכירות ו-12 עגלים. במכתביו להתאחדות הוא תאר את הקושי להסתגל למראה הבקר הקנדי, שכל כך שונה מהמושגים המסורתיים ההולנדיים,

החומר, לטיפוח ולהזנה רציונלית. מאז 1934 מופיעות בכל שנה חוברות סיכום ובהן גם "רשימת הליגה" של המשקים. בביקורת מופיעים בשנה הראשונה 12 משקים עם 1,029 פרות ותנובה ממוצעת של 3,690 ק"ג חלב, 3.69% שומן, 136 ק"ג שומן. אפרים מלווה את התוצאות בפרשנות ביחס לחלוקת העדר, לפי דרגות הכלאה, גזעים ורשימת שיאניות. ב-1984 הוחלט על הקמת מרכזים לביקורת חלב, המעבדה הוקמה זמנית (עד סוף 1996) בביתן אהרון.

הכרעה היסטורית על כוון הטיפוח - ב-1938 מתקיימת בחיפה אספה שנתית מיוחדת של ההתאחדות, שבה נערך ויכוח היסטורי על עתידו וכוונו של טיפוח הפרה הישראלית. באספה שבה השתתפו 150 חברים, מספר שיא לפי המושגים דאז, הוצגו 3 גישות מקצועיות שונות על דרכי טיפוח.

- **אפרים שמאראגד** דגל בגישה, שעלינו לטפח פרות אירופאיות מטיפוס הולנדי שאליהן נגיע על ידי "הכלאת דחיקה" בפרים הולנדיים, עם פרות דמשקאיות, ועל ידי יבוא פרות ופרים מהולנד.
- **יעקב כבשנה** סבר, שעתיד הבקר בארץ הוא השבחה, הזנה ותנאים משופרים של הגזעים המקומיים, הבלאדי והדמשקאי. גזעים אלה יתאימו לתנאי הארץ, הם בעלי גוף קטן יותר המסתפק במנת קיום קטנה יותר. אלה גזעים בעלי תכולת שומן חלב גבוהה יותר.
- **ד"ר ז. הירש**, אשר הייתה לו השכלה אקדמאית בשטח הגנטיקה, לא האמין בגזעים פרימיטיביים והצביע על ההתפצלות הרבה הקיימת בהכלאות.

הוויכוח היה ער מאד והשתתפו בו הרבה רפתנים. בסיכומו הוחלט לתמוך בגישתו של אפרים, אשר הביאה אותנו, בסופו של דבר, לתוצאות של היום.

אפרים שמאראגד דגל בגישה, שעלינו לטפח פרות אירופאיות מטיפוס הולנדי שאליהן נגיע על ידי "הכלאת דחיקה" בפרים הולנדיים, עם פרות דמשקאיות, ועל ידי יבוא פרות ופרים מהולנד

קניית עגלי רבייה

בתקופה זאת, כל רכישת עגלי-רבייה ופרים בארץ הייתה מרוכזת בהתאחדות, אפרים היה מאשר או פוסל עגלים וקובע את התור לקבלתם. הוא ניהל אישית את ספר העדר וספר הפרים. בכרכים, שבהם נתונים רשומים בכתב ידו הברור, הופיעו גם מבחני בנות פרים לפי שיטת אימהות-בנות.

ניהול ספר העדר "קפץ מדרגה" כשבמחצית שנות ה-50 הגיע מטעם FAO מר **סיברנדי** מהולנד, לייעוץ בניהול ספר העדר וביקורת החלב. סיברנדי היה מנהל המרכז לביקורת חלב בארנהיים. הוא נשאר בארץ חצי שנה והדריך את מבקרי החלב, ועם אפרים עדכן את ניהול ספר העדר לפי סטנדרטים אירופאיים. עבודתם של שני האישים הייתה אינטנסיבית מאד ואפשרה, עשרים שנה מאוחר יותר, הכרה בין-לאומית בנתונים שלנו.

ספר העדר של גבת 1931



יעקב עצמון עם סירקין בעין-חרוד

חי, ומאוחר יותר גם **זאב שצור** מבית יצחק, הדריכו בצורה אינטנסיבית את החולבים ודאגו להתקנת מכונות בצורה טובה. בראשית שנות החמישים ארגנה ההתאחדות בחיפה כנס משקים שחלבו במכונות חליבה, בכנס נמסר דוח על תוצאות החליבה המכנית. אפרים העלה הצעה, שלא יחלבו בעתיד במכונות ניידות, אלא יוקמו מכוני חליבה. כבר ב-1952 הוקם מכון חליבה ראשון בתל-יוסף, בהדרכתו הצמודה של חי הברון. מאז התחילה התפתחות מהירה מאד של מיכון החליבה - 10% מהעדר הישראלי נחלב במכונות. כשיהודי ניו-זילנדי בשם **נחמן ברמן** עלה ארצה ועסק בהדרכת גידול בקר והציע לעבור לחליבה בשיטת "שדרת-דג", נסע אפרים לניו-זילנד לבדוק את התאמת השיטה הזאת לתנאי הארץ. הוא חזר נלהב ותוך זמן קצר, מרבית מכוני החליבה עברו לשיטה זאת. ההדרכה מטעם ההתאחדות נמשכה באינטנסיביות שנים רבות, גם בייעוץ לבניית מבני משק.

הזנה

ההתאחדות גילתה פעילות גם בשטח חשוב זה. במוסדות ההתאחדות השתתפו באופן פעיל מומחים ממדרגה ראשונה, מורה לגידול בקר במקווה ישראל החבר **מנחם שגב** (שטיגלברג). גם תרומתו של **ד"ר רענן וולקני** הייתה בעלת משקל גדול. ההתאחדות הקציבה סכומים ניכרים לעריכת ניסוי בהזנת פרות גבוהות תנובה ובהגברת השימוש במזון מרוכז. הניסוי אשר נערך במכון וולקני על ידי **שמואל עמיר**, נמשך 3 שנים. בתקופת "הצנע" כשמזון מרוכז חולק בהקצבה מצומצמת לכל



מכון החליבה ביפעת נקרא על שמו של שלמה דורי

שעליהם גדלו הבוקרים שלנו. הוא היה מלא התפעלות מהתנובות, שנראו בעיניו ממש דמיוניות.

ההזרעה המלאכותית

המשלוח הגיע ארצה ואפרים ערך עוד סיורים בארה"ב, דבר שהיה בעל חשיבות לעתיד. את המשלוח חילקה ההתאחדות. הפרות נשלחו בעיקר למשקי ירושלים והעגלים חולקו לאגודות ההזרעה הרבות שהיו קיימות בתקופה זאת. בין העגלים היו כמה, שלהם תהיה בעתיד השפעה גדולה על העדר הישראלי. הבולט ביניהם היה **"דנדי 190"** אשר אלפי בנוטיו ובניו השפיעו בצורה חזקה ביותר על רמת העדר.

כבר ב-1937, בחוזר מס' 10, הודיעה ההתאחדות, שהוחלט להטיל על **ד"ר מנחם שטורמן** ועל **משה סורקין** לעזור ולהדריך משקים בביצוע ההזרעה. בשנת 1938 ניהל אפרים התכתבות עם המכון המרכזי להזרעה על שם לנין במוסקבה וביקש לשלוח אליהם רופא של "החקלאית" להשתלמות. בהמשך יצא **ד"ר אשכנזי** ב-1939 לרוסיה וחזר עם ידע וכלים מתאימים. ההזרעה המלאכותית הייתה כלי רב השפעה וההתאחדות לקחה את הנושא תחת חסותה, ב-1946 התארגן קורס ראשון למזריעים ברחובות.

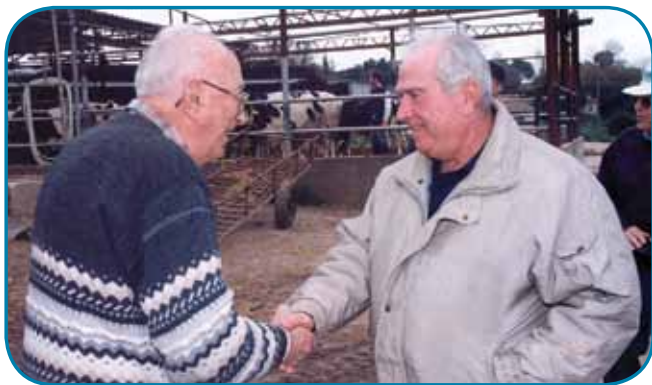
אחרי קום המדינה, לרגל המחסור הגדול בחלב, תוצאת אבדות של מלחמת השחרור וגלי העלייה הגדולים, הוחלט על יבוא מסיבי של בקר לחלב מחו"ל. בשנים 1950-1952 הובאו ארצה למעלה מ-18 אלף ראש

יבוא בקר הגדול לישראל

אחרי קום המדינה, לרגל המחסור הגדול בחלב, תוצאת אבדות של מלחמת השחרור וגלי העלייה הגדולים, הוחלט על יבוא מסיבי של בקר לחלב מחו"ל. בשנים 1950-1952 הובאו ארצה למעלה מ-18 אלף ראש; כ-7,500 בערך הובאו מהולנד, מאוסטריה ומדנמרק. המשלוחים האלה בוצעו על ידי משלחות של הסוכנות ובעלי מקצוע של ההתאחדות. 11,500 ראש נרכשו בארה"ב. את המפעל הזה ביצע אפרים שמאראגד, בארה"ב נעזר אפרים רבות על ידי סוחר בקר יהודי, **בן לוינזון** וחבר עובדיו. במשך הזמן הצטרף אליו גם **חי הברון** ורופאי "החקלאית". המשלוחים הגיעו ארצה באנייה המותאמת להובלת בקר. ברור שמשלוחים מסיביים כאלה, יחד עם השפעת המשלוח הראשון מקנדה גרמו לשינוי משמעותי במבנה הגנטי של העדר הישראלי.

מיכון חליבה

בשנות ה-30, אחרי הניצנים הראשונים של מיכון חליבה בתחנת הניסיונות ברחובות ובקריית ענבים, הייתה התנופה הגדולה ב-1947, כשלעבודה בהתאחדות התקבל **חי הברון** (הילברון) אשר כפליט מגרמניה למד באנגליה חליבה מכנית בזמן המלחמה. ההתאחדות פרשה את חסותה על הנושא ובעשרות משקים קיבוציים וגם מושביים הוכנסה מכונת החליבה הניידת.



שלמה זורי ושר החקלאות רפול במקווה ישראל

שמאראגד ניהל את המגעים עם האיראנים וגם ביצע את המשלוח. לפי תפיסתו, אשר התבררה כנכונה, יצוא חייב להיות מלווה בהדרכה מקצועית, וכך יצאו להדריך את האיראנים כמה בוקרים ורופאים וטרינרים. לאחר הצלחה מרשימה של המשלוח הראשון, הייצוא לאיראן נמשך עד עלייתו לשלטון של האיטולה חומייני, והסתכם בלמעלה מ-20 אלף מבכורות. בתקופה מאוחרת יותר נמשך הייצוא לארצות נוספות. הקמת משק גדול מאד בסיציליה (2,500 חולבות ובהן 500 מיובאות מישראל), יצוא לקפריסין, ליגוסלביה, לתורכיה ולזמביה. מאוחר יותר החלו לייצא זרמה קפואה לארצות רבות מאד.

קשרים בין-לאומיים

הקשרים התחילו כבר לפני קום המדינה. תוך כדי רכישת בקר בחו"ל נוצרו קשרים עם בעלי מקצוע ומוסדות, תחילה בהולנד ואחר כך בקנדה. אך עיקר הקשרים נקשרו אחרי קום המדינה.

עזרתו של ארגון המזון והחקלאות באו"ם אשר מושבו ברומא, הביאה לשליחת מומחים לארץ. לעזרה לענף החלב הגיע מומחה לתעשיית חלב מארה"ב - שומן, אשר הכניס בארץ את השיטות המודרניות של שמירת חלב במשק עד למשלוח במכלי קירור והדריך את המחלבות בטכנולוגיות חדשות.

סיברנדי מהולנד עזר בהתאמת ניהול ספר העדר לסטנדרטים מקובלים. הגיעו מומחים לענייני רבייה (הזרעה מלאכותית), כמו רופא לגרלף משוודיה. אך עיקר הקשרים נוצרו עם קבלתנו לארגון האירופאי לביקורת חלב. ועדת מומחים בדקה בארץ את רמת ביצוע ביקורת החלב וניהול ספר העדר והגישה דוח חיובי ביותר.

מאז ביססה ההתאחדות והענף עמדה איתנה ומכובדת בחוגים בין-לאומיים. לשיא נוסף הגענו בהשתתפות בניסוי של ענפי הגזע השחור-לבן, אשר נערך במשך 10 שנים בפולין. ניסוי זה נערך בפיקוח האו"ם, בהשתתפות 10 ארצות, לקחו בו חלק 35,000 פרות שחור-לבן פולניות. הפרות הוזרעו בזרמת פרים צעירים בלתי נבחנים.

ישראל סיימה כראשונה בתנובת חלב ובתוספת משקל של עגלים. הדי הניסוי הזה, הגדול ביותר בעולם, היו עצומים והעלו אותנו על המפה העולמית.

ב-1974 אירחה ההתאחדות את הקונגרס של "האיגוד האירופאי לביקורת חלב", בהשתתפות 13 ארצות. הקונגרס, הדיונים והסיורים ברחבי הארץ עברו בהצלחה גדולה ועוררו הדים רבים ברחבי אירופה. הקשרים נמשכים עם מוסדות מחקר ואיגודים מקצועיים בכל העולם.

ליטר משווק, נלחם אפרים במוסדות הממשלתיים על הגדלת הכמות. בתקופה זאת חלקו של המזון הגס היה רב (בעיקר ירק בקציר יומיומי ולשחת).

בריאות ו"החקלאית"

כמעט מראשיתה, הייתה ההתאחדות מעורבת מאד בפעילות "החקלאית". אפרים היה חבר קבוע בהנהלת "החקלאית", היו לו קשרים הדוקים עם מנהליה (חיים צימרמן ואברהם יפה) ועם רופאיה הראשיים (ד"ר פרוינד וד"ר מנחם שטורמן). הרבה פעולות בעלות משקל עצום בקיום העדרים נעשו בשיתוף, ולעתים ביוזמת ההתאחדות: חיסון עגלות בזן 19, ראשית המלחמה בשחפת בקר והקמת "קרן שחפת", ממנה שולמו פיצויים במקרה של חיסול בהמות נגועות. גם מחקר של פרופ' אדלר במלחמה בקדחת קרציות אשר מומן על ידי "החקלאית", זכה לתמיכה נמרצת של ההתאחדות. מאוחר יותר הוקמה למטרה זאת "קרן שטורמן".

שטח נוסף אשר מומן במשותף על ידי "החקלאית" וההתאחדות הייתה עבודתו החלוצית של ד"ר ת. לנאו בהדברת מחלות עטין. אפשר לומר, שההתאחדות ו"החקלאית" היו תאומים סיאמיים, אשר פעלו ופועלים עד היום תוך שיתוף פעולה מופתי.

אפשר לומר, שההתאחדות ו"החקלאית" היו תאומים סיאמיים, אשר פעלו ופועלים עד היום תוך שיתוף פעולה מופתי

השירותים הווטרינריים - קשרים מצוינים היו להתאחדות עם השירותים הווטרינריים עוד מימי המנדט הבריטי. אפרים קיים קשרים עם מיג'ור סמית, מנהל השירותים הווטרינריים המנדטוריים וקירב אותו לבעיות הרפת במשקים היהודיים, אשר היו שונות מבעיות משק בעלי החיים אצל הפלח הערבי. אחרי קום המדינה תמכה ההתאחדות בהקמת המכון הווטרינרי בבית דגן. בענייני יבוא וייצוא היה שיתוף פעולה מצוין, בעיקר בתקופה שמנהל השירותים הווטרינריים היה ד"ר שי גור. המנהלים הראשונים של השירותים אחרי קום המדינה היו רופאים ראשיים ב"החקלאית" (ד"ר פרוינד וד"ר שטורמן) כך שהקשרים נשארו אמיצים. שיתוף הפעולה נמשך עד היום וציבור הרפתנים היה שותף להקמת המכון למחקר ודיאגנוסטיקה של מחלת "פה וטלפיים" בבית דגן, והוא גם מממן חלק של המחקרים הווטרינריים על ידי "קרן המחקר". נציגי ההתאחדות משתתפים בקביעות בוועדה לבריאות הבקר של השירותים הווטרינריים. עבודה משותפת התקיימה עם מנהלי "השירותים בשדה", ד"ר ש. גילון וד"ר מ. דוידזון, ודרכם עם הלשכות האזוריות. פריחה מחודשת ורבת חשיבות עם השירותים הווטרינריים התקיימה מאז כניסתו של פרופ' א. שמשוני לתפקיד וגם לאחר פרישתו לגימלאות.

ייצוא

ב-1960 התבצע הייצוא הראשון מישראל - 60 מבכורות לאיראן. זאת הייתה הופעה ראשונה של הבקר הישראלי בזירה הבין-לאומית. אפרים

רפת. הקורס נמשך 14 חודשים בחסות משרד העבודה, העניק למסיימיו תעודת הנדסאי והיה ברמה גבוהה. מסיימי הקורס הראשון ערכו בסופו סיור מקצועי בארה"ב. מאז מתקיימים הקורסים האלה באופן סדיר, בתמיכה כספית של ההתאחדות. ב"השדה" הופיעו מאז היווסדו, מאמרים רבים בנושא גידול בקר.

משק הבקר והחלב - ב-1952 הופיע הגיליון הראשון של ביטאון ההתאחדות "משק הבקר והחלב", עורכו היה יעקב עצמון (כבשנה) והמערכת הורכבה משלושה חברים: **אפרים שמאראגד, מנחם שגב ויעקב עצמון**. הביטאון מופיע כל חודשיים ומוצא קהל רפתנים נלהב המצפה לכל חוברת. הופעתו נמשכת עד היום (עד היום הופיעו כ-350 גיליונות) ובו שפע חומר מקצועי ואינפורמטיבי. אחרי יעקב עצמון ערכו את "משק הבקר והחלב" **מנחם צנטנר, חיים עפרוני, ד"ר אורי לבון, חי הברון, מרדכי מלען ויוסי מלול**.

בשנים האחרונות נוספו חוברות סיכום באנגלית והן מבוקשות בכל העולם.

ספרים מקצועיים - מפעל חשוב ומיוחד במינו בנוף ענפים חקלאיים הוא עניין הוצאת ספרים מקצועיים. בהתחשב בעובדה, שחלק גדול

ב-1997 אירחה ההתאחדות, בניהולו של **יוסי מלול**, במלון במעלה החמישה, את הכנס הדו-שנתי של ארגון ההולשטיין האירופאי. במשך 3 ימים הם שמעו על הרפת הישראלית, קיימו דיונים בנושאי השבחה וארגון וגם עשו סיורים מאלפים ברפתות ישראל.

השכלה מקצועית

מאז ראשיתה, ראתה ההתאחדות את הפצת ההשכלה המקצועית כתפקידה החשוב. במשך השנים הופיעו חוברות הדנות בשאלות טיפוח והזנה, וב"השדה" היה מדור קבוע ונרחב לגידול בקר. הרשימות במדור זה הופיעו פעם בשנה כחוברת מרוכזת החל משנת 1939 ועד 1965. באזורים התפרסמו ביטאונים שונים של הרפתנים שהבולט ביניהם "הבוקר" התקיים עד 1952 ויצא מטעם הבוקרים בעמק הירדן.

ההתאחדות ארגנה קורסים ברמות שונות, החל ממתחילים ועד לקורסים ספציפיים להזנה, לטיפוח וכו'. הפעילות הזאת עברה במשך הזמן לשה"מ, אולם ב-1972, ביוזמה משותפת של ההתאחדות ושל מנהל מדרשת רופין - **אברהם בן-חיים**, התארגן קורס מיוחד לרכזי

בשנים שיצאנו לרחוב לעדכון מחיר החלב

על פי מנגינה של השיר לאבא שלי יש סולם

מעשה במחיר החלב שנשחק ועדכון הוא חייב עד בוש מחכה הוא לצו שזוחל אל השר כמו צב מפקיד לפקיד מברודט לשוחט במקום למהר הוא מאט, הוא מאט ובייגה וכל הפקידים הם חושבים שבמקום ת'הפרות יש לחלוב יצרנים



משמרת מחאה ליד משרד האוצר 2.97

בתיאום בין המחלבות ובפיקוח עליהן, וכן בהכנת חומר למ"מ עם מוסדות ממשלתיים על מחיר החלב. ההצעה עוררה ויכוח ער במזכירות ההתאחדות. הרוב תמך בה, אך מיעוט גדול של כ-40% חשש מקמת גוף אשר ייקח חלק מסמכויות ההתאחדות והיצרנים. ההצעה התקבלה וב-1956 הוקמה "מועצת החלב". שלמה גל אשר היה למונהלה הראשון, נשאר לשמש חבר מזכירות המ"ב. ובמשך השנים התפתחו הדברים אחרת.

באספה הכללית של 1964 התפטר אפרים שמאראגד מתפקידו כמזכיר ההתאחדות והמשיך לעבוד בארגון עד ליציאתו לגמלאות בשנת 1966. באספה זאת נבחרו שני מזכירים: **יוחנן האוזמן מקב' שובל ואורי יוטבת מבאר טוביה**. המבנה של שני מזכירים התקיים כ-14 שנים ולדעתי היה יעיל ביותר. אחרי הזוג הראשון נבחר **אשר בן-צבי** אשר מילא את התפקיד עם אורי יוטבת, המחזור השלישי היה **שלמה דורי** מיפעת ואורי יוטבת, **סמי ריין** מעין הנציב המשיך עם אורי יוטבת ועם פרישתו של אורי אחרי כ-13 שנות פעילות ברוכה, שונה מבנה התפקיד ותלי שוד מקב' מרחביה נבחר כמזכיר יחיד. המשיכו בתפקיד זה **אילן הרן** ממזרע, **אביק ריכב** מעין המפרץ, **דניאל פרי** מרמת יוחנן, **יוסי מלול** מעין חרוד איחוד, **מאיר בראון** מגן שמואל וכיום מזכיר ההתאחדות הוא **יעקב בכר** מקיבוץ מענית.

גליה מריאן ז"ל עבד שנים רבות כמנהל המשרד, מנהל חשבונות ואחראי לארגון ביקורת החלב. אחרי מותו קיבלה **פנינה שורץ** את תפקיד מנהלת חשבונות ראשית וכיהנה בתפקיד מעל ל-40 שנה, עד פרישתה לגמלאות.

היחידה לגנטיקה בוולקני

צעד משמעותי בשטח הטיפוח נעשה ב-1971, כשהוקמה היחידה לגנטיקה במכון וולקני בהסכם בין חיים צבן ממשרד החקלאות ושלמה דורי מטעם ההתאחדות וביזמתה. ההתאחדות התחייבה להעמיד לרשות היחידה את החומר המקצועי של ביקורת החלב ומבחני הפרים. בראש היחידה הועמד **פרופ' ראובן בר-ענן**, האישיית הבולטת והמובילה בשטח הגנטיקה, שאת השתלמותו בחר"ל מימנה ההתאחדות.

לסיכום

במשך 85 שנות קיומה, הייתה ההתאחדות הגלגל המניע את פיתוח הענף בכל השטחים: טיפוח והזנה, כלכלה וממשק, מיכון חליבה, יבוא ויצוא, השכלה מקצועית ועוד. היא הייתה הנציגה של המגדלים בענייני כלכלה, ארגון ומקצוע. אדם אחד - אפרים שמאראגד - כיהן קרוב ל-40% מעת קיומה כמזכיר.

במשך השנים, ובעיקר ב-25 השנים האחרונות, התחיל תהליך של "השתחררות" ההתאחדות מפונקציות חשובות לטובת מוסדות שונים אשר קמו בענף: מועצת החלב, שה"מ, האגודה המרכזית להזרעה "שיאון". מה שנשאר זה הטיפוח.

מורשת 85 שנות קיומה המפואר מחייבת אותנו להמשיך ולהוביל את הענף למען חבריו, לחיזוק הציונות בארץ ישראל, ולמחויבות לצרכני החלב בישראל. ■

של קהל הרפתנים לא שלט בשפות לועזיות, התחילה ההתאחדות ביוזמה של תרגום ספרות מקצועית לועזית לעברית וכן דאגה לספרים מקוריים. יעקב עצמון תרגם ספר אמריקאי של **אקלס** "גידול בקר וייצור חלב", וספר יסודי קלסי של **מוריסון** "מספוא והזנת בעלי-חיים" בן 800 עמודים. בעבור התרגום הזה זכה יעקב עצמון בפרס שאול טשרניחובסקי לתרגומי מופת. גם ספרים מקוריים מופיעים ביוזמתה של המ"ב.

ב-1938 הופיע ספר של יעקב עצמון (כבשנה) גידול בקר ו"הזנת בהמות בית" של מנחם שגב (שטיגלברג) גם הוא בשתי מהדורות, ובשטח מיכון החליבה ספרו של חי הברון "מיכון החליבה". זמן מה אחרי זה הופיע הספר "נתונים להזנת בקר" מאת **בנימין לב**, שלמה דורי ויעקב קלי. מפעל גדול יזום על ידי ההתאחדות, הוא ספרו של **אוריאל לוי** "תולדות ענף הבקר לחלב בישראל" (1983), ומאוחר יותר "חדשות מן העבר" של שלמה דורי. מלבד כל אלה יצאו לאור חוברות רבות של סיכומי ספר העדר בעברית ובלועזית. ולכבוד 60 שנות המ"ב הופיעה חוברת באנגלית. לכל הדעות, יבול מבורך ותרומה חשובה להשכלת דורות של עובדים בענף.

במשך 85 שנות קיומה, הייתה ההתאחדות הגלגל המניע את פיתוח הענף בכל השטחים: טיפוח והזנה, כלכלה וממשק, מיכון חליבה, יבוא ויצוא, השכלה מקצועית ועוד. היא הייתה הנציגה של המגדלים בענייני כלכלה, ארגון ומקצוע

ארגון ומוסדות

בשנים הראשונות פעלה ההתאחדות ממשרדה בצריף בתל-יוסף. מאוחר יותר, ב-1952, עברה למשרד בתל אביב ברח' מזא"ה. ב-1964 עבר משרד המ"ב לרח' ארלוזורוב 25 עד להעברתו הזמנית לנתניה. בתחילה עבד אפרים שמאראגד לבדו, בעזרת מזכירות מצומצמת ואת הנהלת החשבונות ניהל יזרעאלי. מאוחר יותר הצטרף לאפרים שלמה גל מגבעת חיים, ובמשך השנים עבדו איתו **שמעון אופנהיימר** מהזורע ו**ישראל פלביץ** ממעברות. המזכירות התרחבה ואחד החברים הפעילים בה היה **הרצל נחודקין** ממושב חרות. כיהנו במזכירות גם חברים מההוראה והמחקר: **מנחם שגב** ממקוה ישראל ו**רענן וולקני** מתחנת הניסיונות. **אוריאל לוי** מבית זרע היה פעיל בה עד כניסתו לתפקיד ממלכתי במשרד החקלאות.

אספות שנתיות התקיימו בשנים הראשונות במשקים, ומאוחר יותר גם באולמות בעיר. משנת 1997 שוכנת ההתאחדות במבנה הולם, יחד עם "החקלאית" בפארק התעשייה קיסריה.

הקמת מועצת החלב

בסוף 1955 הציע שלמה גל להקים מועצת חלב, כגוף חצי סטטוטורי, אשר יטפל בשכלול אחסנת החלב במשקים, בפיתוח אמצעי הובלה,